

ARREST VAN HET HOF
VAN 7 JUNI 1973 ¹

C. J. Walder
tegen Bestuur der Sociale Verzekeringsbank
(verzoek om een prejudiciële beslissing,
ingediend door de Centrale Raad van Beroep)

Zaak 82-72

S a m e n v a t t i n g

Sociale zekerheid migrerende werknemers — Communautaire regeling — Achterstelling van overeenkomsten tussen Lid-Statens inzake de sociale zekerheid — Dwingend karakter

(Verordening nr. 3 van de Raad, art. 5, art. 6, lid 2; verordening nr. 1408/71 van de Raad, art. 6, art. 7)

Verordening nr. 3 is, ingevolge de artikelen 5 en 6, in de plaats getreden van de bepalingen van de tussen Lid-Statens gesloten overeenkomsten inzake sociale zekerheid. Deze regel heeft een dwingend karakter en gedooft buiten de gevallen die in de verordening uitdrukkelijk zijn genoemd, geen uitzondering. De enkele omstandigheid dat deze verdragen voor personen waarop verordening nr. 3 van

toepassing is, tot hogere uitkeringen leiden dan bij toepassing van verordening nr. 3, kan geen uitzondering op dit beginsel rechtvaardigen.

De artikelen 6 en 7 van verordening nr. 1408/71 van de Raad hebben, gezien hun inhoud en oogmerk, een strekking analoog aan die van de artikelen 5 en 6 van verordening nr. 3.

In de zaak 82-72,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van de Centrale Raad van Beroep te Utrecht, in het aldaar aanhangig geding tussen

C. J. WALDER, wonende te Brussel,

en

BESTUUR VAN DE SOCIALE VERZEKERINGSBANK, te Amsterdam,

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van verordening nr. 3 van

¹ — Procestaal: Nederlands.

de Raad „inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers”, en van verordening nr. 1408 van de Raad van 14 juni 1971 „betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen”,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: R. Lecourt, President, R. Monaco (rapporteur) en P. Pescatore, Kamerpresidenten, A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, H. Kutscher, C. Ó Dálaigh, M. Sørensen en A. J. Mackenzie Stuart, Rechter,

Advocaat-Generaal: K. Roemer

Griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

I — Overzicht van de feiten

Overwegende dat de aan het geding ten grondslag liggende feiten en het procesverloop kunnen worden samengevat als volgt:

1. De Sociale Verzekeringsbank te Amsterdam heeft bij beslissing van 30 maart 1972 aan C. J. Walder, van Nederlandse nationaliteit, geboren in 1905 en woonachtig in België, per 1 januari 1970 een ouderdomspensioen toegekend ten bedrage van 4 % van het ouderdomspensioen dat ingevolge de Algemene Ouderdomswet (hierna te noemen „AOW,”) toekomt aan een ongehuwde.

Bij de motivering van deze beslissing heeft de Sociale Verzekeringsbank vastgesteld dat, hoewel Walder sedert 1954

in België woonachtig is en, evenmin als zijn echtgenote, onder de AOW verzekerd is geweest, hij als werknemer in de zin van artikel 4, lid 1, van verordening nr. 3 van de Raad inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers, aanspraak op pensioen krachtens de AOW kan ontlenen aan het bepaalde in de artikelen 27 en 28, juncto bijlage G, III, B, sub a), van genoemde verordening, voor zover hij premietijdvakken, volgens de Nederlandse wettelijke regeling inzake invaliditeits-, ouderdoms- en overlevingsrenteverzekering vervuld vóór 1 januari 1957, als tijdvakken van verzekering ingevolge de AOW kan doen aanmerken. Daar Walder vóór 1 januari 1957 een tijdvak van 75 weken, afgerond op 2 jaren, had vervuld, was het ouderdomspensioen met inachtneming van ar-

tikel 10, lid 4, der AOW door de Sociale Verzekeringsbank vastgesteld op bovengenoemd percentage.

Tegen deze beslissing stelde Walder beroep in bij de Raad van Beroep te Amsterdam, waartoe hij betoogde dat hem een hoger ouderdomspensioen (33,6 % van het gehuwdenpensioen) had kunnen worden toegekend, indien niet genoemde verordening nr. 3 maar het op 29 augustus 1947 (4 november 1957) tussen België en Nederland gesloten verdrag betreffende de toepassing van de wederzijdse wetgeving op het punt der sociale verzekering werd toegepast. Volgens dit verdrag en het bijbehorend akkoord zouden namelijk niet alleen de tijdvakken van werkzaamheid in Nederland (verordening nr. 3, bijlage G, III, B, a), in aanmerking worden genomen, maar ook de vóór 1 januari 1957 vervulde tijdvakken van woonachtigheid in Nederland van de begunstigde en eventueel van zijn echtgenote.

Van de afwijzende uitspraak van de Raad van Beroep van 29 mei 1972 ging Walder in hoger beroep bij de Centrale Raad van Beroep te Utrecht. Deze instantie besloot bij „bevel” van 14 december 1972, ingekomen ter griffie van het Hof op 21 december 1972, het geding te schorsen en het Hof de volgende vragen voor te leggen:

„Hoe moeten de bepalingen, vervat in de artikelen 5 en 6 en bijlage D van de verordening nr. 3, worden uitgelegd?

- a) Treden de bepalingen van deze verordening, wat betreft de personen, waarop zij van toepassing is, in de plaats van bepalingen van verdragen tussen Lid-Statens inzake sociale zekerheid, niet vermeld in artikel 6, paragraaf 1, onder a) en b), paragraaf 2, onder a) en b), en evenmin vermeld in bijlage D, ook indien de bepalingen van deze verdragen tot een gunstiger resultaat leiden voor de uitkeringsgerechtigde dan de toepassing van voormelde verordening?
- b) Indien deze vraag ontkennend beantwoord moet worden, hoe dient dan

bezien te worden of in een bepaald geval een verdrag dan wel de verordening tot een gunstiger resultaat leidt? Moet daarbij in de beschouwing worden betrokken, wat in de andere Lid-Statens aan de gerechtigde uiteindelijk de facto zal worden uitgekeerd?

- c) Hoe dienen in dit opzicht de artikelen 6 en 7 en bijlage II van de verordening nr. 1408/71 te worden uitgelegd?”

2. De Commissie van de Europese Gemeenschappen, ten deze vertegenwoordigd door haar juridische adviseurs R. C. Fischer en J. Gijssels, als gemachtigden, bijgestaan door mejuffrouw Marie-José Jonczy, heeft overeenkomstig artikel 20 van het Statuut van het Hof schriftelijke opmerkingen ingediend.

Het Hof heeft, op rapport van de Rechter-Rapporteur en gehoord de Advocaat-Generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

Ter terechtzitting van 8 mei 1973 heeft de Commissie van de Europese Gemeenschappen mondelinge opmerkingen gemaakt.

De Sociale Verzekeringsbank, die bij op 26 april 1973 gedeponeerde brief mededeelde niet op de terechtzitting van 8 mei 1973 te kunnen verschijnen, heeft voor de mondelinge behandeling schriftelijke opmerkingen ingediend.

De Advocaat-Generaal heeft ter terechtzitting van 23 mei 1973 conclusie genomen.

II — Opmerkingen, ingediend door de Commissie van de Europese Gemeenschappen en de Sociale Verzekeringsbank

Overwegende dat de opmerkingen, ingediend door de Commissie van de Europese Gemeenschappen en de Sociale Verzekeringsbank kunnen worden samengevat als volgt:

A — De *Commissie van de Europese Gemeenschappen* zet om te beginnen de wordingsgeschiedenis van de onderhavige rechtsteksten uiteen. Zij wijst erop dat de invaliditeits- en ouderdomsverzekering voor werknemers in Nederland op 1 januari 1957 werd vervangen door een voor alle ingezetenen geldend algemeen ouderdomspensioen (AOW).

Gezien de vrij lage pensioenuitkeringen onder de invaliditeits- en ouderdomsverzekering, waren in de AOW overgangsbepalingen opgenomen, krachtens welke — volgens een nadere toelichting van de Sociale Verzekeringsbank — de periode vóór 1 januari 1957, te rekenen van het 15e levensjaar tot genoemde datum, als tijdvak van verzekering wordt aange merkt, ongeacht het land waar de betrokkene in die periode heeft gewoond.

In het algemeen valt dit overgangsvoor deel toe aan een in Nederland woonachtige Nederlander, mits deze na het bereiken van de 59-jarige leeftijd, al dan niet onafgebroken, zes jaar in Nederland heeft gewoond.

Bepalingen over de toepassing van de overgangsregeling der AOW werden op 4 november 1957 opgenomen in het Belgisch-Nederlandse verdrag van 29 augustus 1947 en vermeld in bijlage D van verordening nr. 3 van 1958, doch niet in verordening nr. 3 zelf, zodat de werking van de overgangsregeling beperkt bleef tot de Belgisch-Nederlandse betrekkingen.

Daar de toepassing van deze regeling tot administratieve en juridische verwikkelingen leidde, dienden de Belgische en de Nederlandse Regering in mei 1962 een voorstel in tot wijziging van bijlage D van verordening nr. 3. De bepalingen van het Belgisch-Nederlandse verdrag betreffende de toepassing van de overgangsbepalingen der AOW werden ingetrokken en alle werknemers die in Nederland werkzaam waren geweest, werden aan dezelfde regeling — die van de artikelen 27 en 28 van verordening nr. 3 — onderworpen.

Ten einde echter een eventuele verkorting van *rechten in opbouw* te compen-

seren, werd in 1963 in bijlage G, III, van verordening nr. 3 een deel B opgenomen, bepalende dat voor de toepassing van de artikelen 27 en 28 der verordening de tijdvakken van bijdrage- of premiebetalingen, vervuld voor 1 januari 1957 onder de Nederlandse wetgeving op de invaliditeits- en ouderdomsverzekering van werknemers, worden gelijkgesteld met verzekeringstijdvakken onder de AOW. Derhalve trad voor de tijdvakken die vóór 1 januari 1957 waren vervuld, het gunstiger berekeningsstelsel van de AOW in de plaats van de berekening van de invaliditeits- en ouderdomsverzekering voor werknemers.

Ten slotte zijn in verordening nr. 1408/71 van de Raad (PB 1972, nr. L 149), vastgesteld in het kader van de algemene herziening van de verordeningen nrs. 3 en 4, in bijlage V, F, 2, verschillende bepalingen van het Belgisch-Nederlandse verdrag opgenomen, met name die inzake de gelijkstelling van de perioden van woonachtigheid in een Lid-Staat met perioden van woonachtigheid in Nederland.

De Commissie erkent dat verordening nr. 3 sinds 1962 in bepaalde gevallen van toepassing van de Nederlandse wetgeving inzake ouderdomspensioenen heeft geleid tot een verkorting van de rechten van werknemers krachtens bilaterale overeenkomsten tussen België en Nederland. In dit verband ingaande op de eerste vraag, analyseert de Commissie artikel 5, eerste alinea, sub a), en artikel 6, lid 2, sub e), van verordening nr. 3.

Deze bepalingen zijn haars inziens volkomen duidelijk en laten geen twijfel bestaan over hun dwingend karakter. De regeling van verordening nr. 3 komt in de plaats van de tussen Lid-Staten gesloten verdragen, behoudens de onderwerpen van de in bijlage D der verordening vermelde bepalingen der verdragen.

In artikel 6, lid 2, sub e), wordt niets gezegd over de criteria voor het opnemen van bepalingen van een bilateraal verdrag in bijlage D. Noch uit deze bepaling noch uit lid 3 van artikel 6 kan worden afgeleid dat de twee Lid-Staten

of de Raad verplicht zijn een dergelijke vermelding op te nemen, zelfs al zou zulks de werknemer tot voordeel strekken.

De Commissie merkt op dat, gezien de formulering van de artikelen 6 en 7 van verordening nr. 1408/71 en van de artikelen 5 en 6 van verordening nr. 3, op het omstreden punt dezelfde interpretatie aan de beide verordeningen dient te worden gegeven; samenvattend is zij van mening dat de eerste en derde vraag als volgt zijn te beantwoorden:

„In verordening nr. 3 is voorgeschreven dat zij wat haar werkingssfeer betreft in de plaats treedt van de tussen Lid-Staten gesloten bilaterale verdragen. De enige uitzondering op dit beginsel betreft de bepalingen van bilaterale verdragen, genoemd in bijlage D van verordening nr. 3, die overigens geen enkel criterium voor de vermelding noch enige verplichting daartoe voor de Lid-Staten behelst.

Dit geldt eveneens voor verordening nr. 1408/71, die in artikel 6 hetzelfde beginsel en in artikel 7 dezelfde uitzondering bevat ten aanzien van de bepalingen van de verdragen inzake sociale zekerheid,

vermeld in bijlage II van deze verordening.”

Gezien het bevestigend antwoord op de eerste vraag, meent de Commissie dat de tweede vraag niet meer behoeft te worden beantwoord.

B — In een voor de mondelinge behandeling ingediende memorie antwoordt de *Sociale Verzekeringsbank* allereerst op de schriftelijke opmerkingen van de Commissie. Omtrent de strekking van de overgangsregeling der AOW merkt zij daarbij op, dat in elk geval het bilateraal verdrag tussen België en Nederland in zijn geheel is blijven gelden ten aanzien van personen die niet onder de werking van de verordeningen nr. 3 of nr. 1408/71 vallen. Voorts verklaart zij dat, gelet op de artikelen 7 en 48, lid 2, van het EEG-Verdrag en artikel 8 van verordening nr. 3, mogelijk gesteld moet worden dat ook aan onderdanen van andere Lid-Staten dan Nederland en België de voordelen uit bedoeld bilateraal verdrag behoren toe te komen (zie thans ook artikel 3, lid 3, van verordening nr. 1408/71).

Ten aanzien van het recht

- 1 Overwegende dat de Centrale Raad van Beroep bij beschikking van 14 december 1972, ingekomen ter griffie van het Hof op 21 december 1972, krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag vragen heeft gesteld over de uitlegging van verordening nr. 3 van de Raad inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers, en van verordening nr. 1408/71 van de Raad betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen;
- 2 Overwegende dat het Hof in de eerste plaats wordt gevraagd of de artikelen 5 en 6 van verordening nr. 3 aldus moeten worden uitgelegd dat deze verordening in de plaats treedt van verdragen tussen Lid-Staten inzake sociale zekerheid, die niet zijn vermeld in artikel 6, leden 1 en 2, of in bijlage D dier verordening, ook indien de bepalingen van deze verdragen voor de rechtheb-

bende tot hogere uitkeringen leiden dan bij toepassing van genoemde verordening;

3 dat dit zelfde probleem aan het Hof wordt voorgelegd bij de derde vraag, betreffende de uitlegging van de artikelen 6 en 7 en bijlage II van verordening nr. 1408/71;

4 Overwegende dat artikel 5 van verordening nr. 3 ten deze luidt:

„Tenzij in deze verordening uitdrukkelijk anders wordt bepaald, treden haar bepalingen wat betreft de personen, waarop deze verordening van toepassing is, in de plaats van de bepalingen:

a) van de verdragen inzake sociale zekerheid, welke uitsluitend tussen twee of meer Lid-Staten zijn gesloten, alsmede van de aanvullende akkoorden bij deze verdragen”;

5 dat daarnaast artikel 6, lid 2, der verordening bepaalt:

„De bepalingen van deze verordening laten onverlet de verplichtingen welke voortvloeien uit:

.....

e) andere bepalingen van verdragen inzake sociale zekerheid, voor zover zij in bijlage D van deze verordening worden vermeld”;

6 dat uit deze bepalingen duidelijk blijkt, dat het beginsel dat verordening nr. 3 in de plaats treedt van de bepalingen van verdragen tussen Lid-Staten inzake sociale zekerheid, een dwingend karakter heeft, dat geen uitzonderingen gedooft buiten de gevallen die in de verordening uitdrukkelijk zijn genoemd;

7 dat de enkele omstandigheid dat verdragen inzake sociale zekerheid, tussen Lid-Staten gesloten, voor personen waarop verordening nr. 3 van toepassing is, tot hogere uitkeringen leiden dan bij toepassing van verordening nr. 3, derhalve geen uitzondering op dit beginsel kan rechtvaardigen, voor zover deze verdragen niet uitdrukkelijk bij de verordening zijn gehandhaafd;

- 8 dat mitsdien op de eerste vraag dient te worden geantwoord dat verordening nr. 3, ingevolge de artikelen 5 en 6, ten aanzien van de personen waarop zij van toepassing is, in de plaats treedt van verdragen tussen Lid-Staten inzake sociale zekerheid, die niet zijn vermeld in artikel 6 of bijlage D der verordening, ook indien de bepalingen van deze verdragen voor de rechthebbende tot hogere uitkeringen leiden dan bij toepassing van genoemde verordening;
- 9 dat op de derde vraag hetzelfde moet worden geantwoord, daar de artikelen 6 en 7 van verordening nr. 1408/71 van de Raad ten deze, gezien hun inhoud en oogmerk, een strekking hebben, analoog aan die van de artikelen 5 en 6 van verordening nr. 3;
- 10 dat de tweede vraag derhalve zonder voorwerp is geraakt;

Ten aanzien van de kosten

- 11 Overwegende dat de kosten, door de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen en dat de procedure ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

Gezien de processtukken;

Gehoord het rapport van de Rechter-Rapporteur;

Gehoord de mondelinge opmerkingen van de Commissie van de Europese Gemeenschappen;

Gehoord de conclusie van de Advocaat-Generaal;

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, met name artikel 177;

Gelet op verordening nr. 3 van de Raad inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers;

Gelet op verordening nr. 1408 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen;

Gelet op het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie der EEG, met name artikel 20;

Gelet op het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen;

